

Oliwia Nadarzycka

ORCID: 0000-0003-1394-2972

Katedra Filmu i Mediów Audiowizualnych

Uniwersytet Łódzki

Metody organizacji festiwalu filmu animowanego w Polsce. Studium przypadku Ogólnopolskiego Festiwalu Animacji O!PLA

Słowa kluczowe: festiwal filmowy, film animowany, Ogólnopolski Festiwal Animacji O!PLA, Polska Animacja

Keywords: film festival, animation film, Polish Animation Festival O!PLA, Polish Animation

Wstęp

Za egzemplifikację działań w obszarze kultury filmowej uznać można organizację festiwalu. Jest to zjawisko niejednorodne – obejmujące zarazem małe przeglądy i wielkie imprezy, mające już teraz długą historię i tradycję (np. festiwal w Wenecji czy Cannes). Choć znaczenie tych ostatnich dla środowiska filmowego jest konstytutywne, nie sposób deprecjonować wydarzeń kameralnych czy specjalistycznych, często powstających jako rewers gwarantujący obdarzenie należyłą uwagą zjawisk niszowych bądź tematycznych, na których zgłębianie i celebrację istnieje zapotrzebowanie (Giżycki, 2016, s. 22). W Polsce odbywa się wiele imprez, m.in.: poświęconych konkretnym tematom (Międzynarodowy Festiwal Filmów Przyrodniczych im. Włodzimierza Puchalskiego), skupionych na formacie (Krakowski Festiwal Filmowy będący konkursem filmów krótkometrażowych z historią sięgającą 1961 roku) czy miejscu pochodzenia obrazu filmowego (Azjatycki Festiwal Filmowy Pięć Smaków prezentujący produkcje z Dalekiego Wschodu). Każdy z tych przeglądów oferuje odbiorcom skonkretyzowaną tematykę. Wśród wymienionych przeze mnie rodzajów przedsięwzięć można także wskazać festiwale poświęcone sztuce animacji.

Cel i metodologia badawcza

Marcin Giżycki, zastanawiając się nad rozwojem imprez artystycznych z obszaru animacji, w tytule tekstu stawia pytanie *Co czyni dzisiejsze festiwale animacji tak odmiennymi, tak pociągającymi?* Według autora wydarzenia skupione wokół produkcji animowanych służą wyemancypowaniu się tego rodzaju formy filmowej i podkreśleniu jej artystycznych zalet w czasach, kiedy widzowi dostarczane są przede wszystkim pełnometrażowe filmy fabularne lub w przypadku animacji, filmy produkcji Disneya (Giżycki, 2016, s. 19). Festiwal filmowy staje się alternatywną drogą dystrybucji, ale także miejscem promocji i szukania inwestorów dla produkcji (Adamczak, 2016, s. 29–31). Często jest jedyną platformą, dzięki której można zobaczyć krótkometrażowe filmy animowane kierowane do widza dorosłego. Wyróżniającą się inicjatywą, m.in. z powodu doboru repertuaru oraz miejsca organizacji konkursu, jest Ogólnopolski Festiwal Animacji O!PLA, organizowany od 2013 roku przez Piotra Kardasa. Temu festiwalowi chciałabym poświęcić uwagę w niniejszym tekście.

Poprzez zaprezentowanie symptomatycznych zasad organizacji festiwalu filmowego i skonfrontowanie ich z regułami realizacji Festiwalu O! Polskiej Animacji, parafrazując tytuł tekstu M. Giżyckiego, zastanowię się: co czyni festiwal O!PLA tak odmiennym, tak pociągającym? W poniższym artykule postaram się odpowiedzieć na to pytanie, wskazując na nietypowe metody organizacji wydarzenia. Nakreślę działania, jakie przybliżyły Piotra Kardasa do stworzenia inicjatywy, opiszę cel festiwalu i narzędzia pomocne w jego realizacji. Poświęcę uwagę niezależności finansowej przedsięwzięcia oraz oryginalności w doborze lokalizacji i podejściu do widza festiwalowego. Ponadto przedstawię strukturę O!PLA, sposoby pozyskiwania filmów oraz działania dodatkowe, towarzyszące imprezie. Studium przypadku Ogólnopolskiego Festiwalu Animacji to próba analizy metod organizacji wydarzenia poświęconego nisзовemu zjawisku, w konfrontacji ze strategiami realizacji festiwali opisywanymi przez badaczy kultury filmowej. O!PLA na tle prezentowanych do tej pory badań z zakresu *festival studies* jawi się jako osobliwy, ale też unikatowy i nieszablonowy przykład festiwalu wpisującego się w ogólne ramy i reguły organizacji, ale na własnych zasadach, co postaram się udowodnić. Poniższe *case study* zostało opracowane na podstawie przeprowadzonego przeze mnie wywiadu pogłębionego z Piotrem Kardasem z lipca 2020 roku, którego celem było odtworzenie historii festiwalu i poznanie narzędzi planowania Ogólnopolskiego Festiwalu Animacji. Istotnym źródłem informacji jest również archiwum organizatora oraz strona internetowa i facebook'owa wydarzenia. W artykule skupię się na latach 2013–2020, nie uwzględniając 9. edycji z 2021 roku.

Krótką historia wybranych festiwalu filmów animowanych

Pierwszymi przeglądami związanymi z animacją były sekcje lub wydarzenia towarzyszące wielkim imprezom artystycznym. Bruno Edera (1997) jako miejsce narodzin inicjatyw związanych z filmem animowanym podaje festiwal w Cannes w 1946 roku, w ramach którego odbył się Pierwszy Międzynarodowy Festiwal Filmów Animowanych. Edera (1997) wspomina także o pojedynczej stronie reklamowej z 6 maja 1955 roku, zatytułowanej „Hołd pionierom animacji”, dotyczącej 8. edycji festiwalu w Cannes. Tekst z broszury zapowiadał manifestację będącą początkiem ogólnoswiatowego ruchu na rzecz uznania znaczenia obecności filmu animowanego podczas wydarzeń filmowych. Podjęte wówczas działania doprowadziły do zorganizowania Pierwszych Międzynarodowych Dni Animacji [JICA] odbywających się w ramach 9. Festiwalu Filmowego w Cannes w dniach 25 kwietnia – 4 maja 1956 roku. Druga edycja miała miejsce dwa lata później. Pierwszym festiwalem niezależnym od innych wydarzeń, poświęconym stricte filmowi animowanemu, jest festiwal w Annecy. Od 1960 roku odbywał się w formie *biennale*, a od roku 1998 jest przeglądem corocznym, istniejącym do dzisiaj (Edera, 1997).

W Polsce jedną z najstarszych inicjatyw związanych z filmem animowanym jest Międzynarodowy Festiwal Filmowy Etiuda&Anima, który w swoim programie zawiera studenckie etiudy fabularne i dokumentalne, ale udostępnia również przestrzeń małym formom animowanym. Etiuda&Anima promuje twórczość studentów szkół filmowych i artystycznych, profesjonalistów i autorów niezależnych z całego świata. Podczas wydarzenia prezentowane są filmy, które nie trafiają do regularnej dystrybucji, zarówno kinowej, jak i internetowej. Festiwal odbywa się rokrocznie od 1994 roku w Krakowie (Pietraszko i Wittels, 2018, s. 186). Jednak Etiuda&Anima nie był pierwszym przeglądem w Polsce promującym filmy animowane. Jednym z festiwalu już od 60 lat przyjmującym animacje do konkursu jest Krakowski Festiwal Filmowy (KFF). Obecnie KFF nie ma osobnej kategorii przeznaczonej dla animacji (w latach 1961–1963 na Ogólnopolskim Festiwalu Filmów Animowanych istniała kategoria filmów animowanych, później uległa uogólnieniu), ale może ona zostać zgłoszona w ramach konkursu polskiego oraz międzynarodowego konkursu krótkometrażowego. Animacja konkuruje w tych kategoriach z filmem fabularnym i dokumentalnym. Istotne jednak, że w ramach tej sekcji przyznawana jest nagroda dla każdego z gatunków z osobna. Na KFF nagrodzonymi animacjami były m.in.: *Fotel* (reż. Daniel Szczechura, 1964), *Polska Kronika Non-camerowa* (reż. Julian Antonisz, 1981) i *Millhaven* (reż. Bartek Kulas, 2009). Marcin Giżycki (2016, s. 15) uważa, że „liczba festiwalu na świecie poświęconych w całości lub dużej części filmowi animowanemu wydaje się rosnać z każdym rokiem”, a w przypisie dodaje, że dobrym przykładem tego zjawiska jest Polska. Według Giżyckiego dopiero po 2004 roku zaczęły pojawiać się inicjatywy związane stricte z filmem animowanym. Niewątpliwie, okres po 2004 roku obfitował w nowo powstałe festiwale filmowe skupiające się na animacji. Niektóre z nich doczekały się tylko kilku edycji, jak np. ReAnimacje (festiwal łódzki, prezentujący filmy animowane

wykonane różnymi technikami, zorganizowano 6 edycji), które jeszcze w 2009 roku były reklamowane jako jedyny w Polsce festiwal o zasięgu międzynarodowym, poświęcony wyłącznie animacji. Wiele przeglądów, datujących rozpoczęcie swojej działalności po 2004 roku, organizowanych jest do dzisiaj. Nie jest to jedynie wspomniany przez Giżyckiego Animator (Międzynarodowy Festiwal Filmów Animowanych odbywający się od 2008 roku w Poznaniu. Największy w Polsce festiwal filmu animowanego, prezentujący animacje ze wszystkich kontynentów), ale również Animafest (Międzynarodowy Festiwal Filmów Animowanych, odbywa się w Gdańsku; składa się z czterech sekcji programowych: fabularna animacja, teledysk, animacja dla dzieci oraz animowany eksperyment), StopTrik (Międzynarodowy Festiwal Filmów Animowanych poświęcony klasycznym technikom animacji. Organizowany od 2010 roku w Mariborze, w latach 2011–2013 dodatkowo w Niepołomicach, w 2014 roku w Bielsku-Białej, od 2015 roku drugim miejscem festiwalowym jest Łódź), Animocje (Międzynarodowy Festiwal Filmów Animowanych odbywa się w Bydgoszczy; jest to wydarzenie poświęcone promowaniu światowej animacji nie tylko dla dorosłych, połączone z serią spotkań i warsztatów edukacyjnych z zakresu animacji). Wydarzenia te proponują widzom różne animowane formaty z całego świata. Choć Giżycki wskazuje wiek XXI jako przełomowy dla wydarzeń skupionych wokół animacji, warto zaznaczyć, że od 1993 do 2016 roku odbywał się Ogólnopolski Festiwal Autorskich Filmów Animowanych OFAFA w Krakowie, który poświęcony był wyłącznie (jak wskazuje nazwa) polskiemu autorskiemu filmowi animowanemu. Nie można w tym miejscu pominąć również ufundowanej przez Urząd Miasta Łodzi w 1975 roku Nagrody im. Zenona Wasilewskiego, przyznawanej realizatorom najlepszych filmów animowanych dla dzieci w formie konkursu *biennale* do 1989 roku. Wśród wskazanych przeze mnie przykładów inicjatyw promujących film animowany, Ogólnopolski Festiwal Animacji jest formatem nadal budującym swoją historię, ale niezwykle ciekawym i nieszablonowym.

Charyzmatyczny organizator

Thomas Elsaesser (2005, s. 98) pisał o dyrektorach i programerach festiwali jako o zwierzętach politycznych, przyrównując ich do postaci króla czy papieża. Autor odnosił się do władzy organizatorów i ich kontroli nad festiwalem. Polskie imprezy filmowe również mają swoich dyrektorów-królów/papieży, których nazwałabym charyzmatycznymi, rozpoznawalnymi twarzami wydarzenia. Między innymi wrocławski festiwal Nowe Horyzonty kojarzony jest z dyrektorem Romanem Gutkiem, Forum Kina Europejskiego Cinergia ze Sławomirem Fijałkowskim. Podobną rolę przyjmuje Piotr Kardas, stając się twarzą wielu polskich inicjatyw związanych z filmem animowanym. Kardas nieustannie stara się zapewnić widzom kontakt z animacją. Ogólnopolski Festiwal Animacji to nie jedyne wydarzenie, które organizuje. W 2020 roku zorganizował kolejno: *Rising Of Lusitania* (AnimaDoc Film Festival *Rising of Lusitania* – między-

narodowy festiwal animowanych dokumentów, tworzony od 2019 roku; pierwsza edycja miała miejsce w Liverpoolu, druga w Łodzi), Polsko-Rosyjski Festiwal Filmów Animowanych Dialogi (pierwsza edycja festiwalu odbyła się w Łodzi, w październiku 2020 roku; „Dialogi” za cel stawiają sobie konfrontację widza ze sztuką z Polski i Rosji oraz jej promocję), w międzyczasie wciąż przygotowując kolejną edycję O!PLA, ale także programując The Best of O!PLA, która trwa cały rok. Wszystkie inicjatywy związane są z promocją filmu animowanego, nie tylko na terenie Polski. Piotr Kardas zaangażowany jest też w Międzynarodowy Festiwal Animacji CRAFT (festiwal odbywający się od 2017 roku w Indonezji, w Yogyakarcie. Nagrody przyznawane są w dwóch konkursach: międzynarodowym poświęconym technikom klasycznym oraz konkursie Azji Południowo-Wschodniej, otwartym na filmy animowane wykonane dowolną formą), którego jest współorganizatorem i dyrektorem programowym (Nadarzycka, Kardas, 2020, s. 79). Organizator aktywnie działa na stronie facebook’owej Polska Animacja, gdzie promuje animacje dawne i współczesne, oraz informuje o ciekawych wydarzeniach związanych z filmem animowanym. O!PLA to autorskie przedsięwzięcie Kardasa, który jako sprawny popularyzator kultury potrafi zjednoczyć innych działaczy wokół zainicjowanego przez siebie przedsięwzięcia.

Finansowanie O!PLA

Ciekawym elementem struktury organizacji Festiwalu O! Polskiej Animacji jest jego niezależność finansowa. O!PLA, w przeciwieństwie do większości festiwali filmowych w Polsce, nie korzysta z pieniędzy publicznych. Środki na organizację O!PLA pochodzą z budżetu organizatora i tzw. podorganizatorów, czyli instytucji zainteresowanych przeprowadzeniem O!PLA w swojej miejscowości. Karol Wittels (2018, s. 16), pisząc o finansowaniu festiwali, wylicza środki: publiczne (instytucje centralne), samorządowe, międzynarodowe, pozarządowe i prywatne, przy każdym z nich wskazując konkretne przykłady, a przy okazji przywołując wypowiedź jednego z respondentów: „Pieniądz na kulturę nie jest pieniądzem prostym. I bez wsparcia publicznego pewnie żadna impreza w Polsce nie miałaby większych szans” (Wittels, 2018, s. 16). Tymczasem autor zapomina o inicjatywach zupełnie niezależnych finansowo. W przypadku O!PLA dwie pierwsze edycje zasponsorował w całości pomysłodawca wydarzenia – Piotr Kardas. Od 2015 roku każda instytucja, która chce zorganizować projekcje u siebie, wpłaca ustaloną kwotę. O!PLA, nie będąc sponsorowaną ze środków budżetu ministerstwa, miasta czy Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej, utrzymuje pełną niezależność, a to wyróżnia ją spośród wielu festiwali filmowych, bazujących na finansowaniu z zewnątrz. Brak dotacji ze źródeł państwowych był jednym z pierwszych założeń towarzyszących przedsięwzięciu i jest wciąż sumiennie realizowany. Niezależność ta ma też swoje negatywne strony, np. O!PLA mimo ośmiu edycji nie doczekała się jeszcze katalogu festiwalowego, gdyż jest on zbyt kosztowny.

Piotr Kardas przyznaje, że ciekawia go mechanizmy finansowania społecznościowego i w tym kontekście myśli o przyszłości budowania budżetu O!PLA, szczególnie że próbował tego rozwiązania dwukrotnie: prowadził zbiórki na portalach polakpotrafi.pl oraz wspieramkulture.pl, gdzie pomimo trudności udało się zebrać pieniądze na zorganizowanie finału festiwalu. Korzystanie z takiej formy zbierania środków wpływa jednak na zanikanie autonomicznego charakteru wydarzenia, gdyż pojawiają się zobowiązania wobec patronów, którzy niejako wchodzą w rolę instytucji wymienianych przez Wittelsa. Blanka Brzozowska (2014, s. 191) zwraca uwagę, że w społeczeństwie istnieje i przede wszystkim wzrasta chęć angażowania się w projekty twórcze, a odpowiedzią na to jest m.in. *crowdfunding*. Jego przyszłość w kontekście O!PLA to niewiedza, jednakże warto zwrócić uwagę, że festiwal ukierunkowany na odbiorcę i dający mu możliwość dodatkowego udziału w formie bycia sponsorem może dobrze wpłynąć na trwałość wydarzenia.

Strategie O!PLA w budowaniu widowni

Obieg festiwalowy jest obecnie ważną formą dystrybucji krótkometrażowych filmów animowanych (Jajko, 2017, s. 369–396). Należy zwrócić uwagę, że w latach PRL-u krótkie formy filmowe stanowiły dodatek do pełnometrażowych projekcji kinowych i widzowie (nie tylko dziecięcy) mieli z nimi stały kontakt. W Polsce działał Filmos, czyli Centrala Filmów Oświatowych, która swoje siedziby miała nie tylko w dużych metropoliach, ale także w małych miasteczkach, dzięki czemu zapewniony był szeroki i łatwy dostęp do filmów oświatowych, dokumentalnych i animowanych (Jajko, 2017, s. 369–396). Współcześnie tylko telewizja proponuje krótkometrażowe animacje, niestety – głównie dla dzieci i najczęściej w formie serii, a nie indywidualnych tytułów.

Wykorzystując lukę w dystrybucji i projekcji animacji, Piotr Kardas postanowił stworzyć festiwal, który konfrontuje dorosłego widza z filmem animowanym (Jajko, 2017, s. 385). O!PLA to skrót oznaczający „O! Polska Animacja” lub w języku angielskim – „Oh! People Love Animation”. Festiwal filmów animowanych jest wynikiem doświadczeń i obserwacji, które Kardas zebrał dzięki pracy w Se-Ma-Forze (2010–2012) oraz przy Ars Independent (2012). Szczególnie istotne w przypadku tworzenia O!PLA było doświadczenie zyskane przy Se-Ma-For Film Festival On Tour (2011), odbywającego się w miastach województwa łódzkiego, m.in. w Bełchatowie, Uniejowie czy Łasku, w ramach którego zorganizowane zostały projekcje, wystawy, warsztaty, wykłady. Kompetencje zdobyte podczas pracy przy wyżej wymienionych projektach podsunęły Kardasowi pomysł na Ogólnopolski Festiwal Animacji, skupiający się wyłącznie na polskiej animowanej twórczości krótkometrażowej. Założeniem festiwalu była i jest odbudowa relacji między autorem filmu a odbiorcą sztuki audiowizualnej w każdym wieku, którego organizator określa „widzem niefestiwalowym”. Obecnie film animowany kojarzony jest głównie z adresatem dziecięcym, przez co relacja

odbiorcy dorosłego z takimi produkcjami się zatarła, a może nawet zniknęła na jakiś czas (Jajko, 2017, s. 389). Zamierzeniem Piotra Kardasa jest popularyzacja sztuki animacji wśród ludzi niezwiązanych ze środowiskiem filmowym. Ważne stało się też budowanie świadomości, że film animowany to nie tylko Disney; że animacja może być istotnym środkiem przekazu ważnych treści, idei, a nie tylko „dopieszczonym” obrazkiem. Organizator wspomina: „trzeba brać pod uwagę, że część filmów dostępna jest tylko w obiegu festiwalowym, który nie jest dostępny dla wszystkich, również ze względów finansowych czy czasowych. I niektórzy mają zakodowane, że festiwal filmowy nie jest dla nich”. O!PLA według inicjatora to przestrzeń, dzięki której widzowie mieli zacząć interesować się zarówno festiwalem, jak i animacją. Na przekór PRL-owskim założeniom, że produkcja filmu animowanego dla dzieci miała stanowić 70%, a dla dorosłego 30%, Kardas odwrócił te proporcje, tworząc program festiwalu w 70% składający się z filmów dla dorosłych, a w 30% dla dzieci. Pierwsza edycja przeglądu obejmowała jedynie konkurs główny, czyli kategorie skupione wokół dorosłego odbiorcy. Część dla dzieci funkcjonowała jako dodatek. W związku z rosnącym zainteresowaniem festiwalem także wśród najmłodszych, obecnie podczas przeglądu żadna grupa wiekowa nie jest faworyzowana, żadna też pomijana. Dzięki temu O!PLA wzmacnia relacje między autorem a widzem, ale także rozwija kulturę uczestnictwa w wydarzeniach festiwalowych wśród najmłodszych miłośników kina.

Koncepcja festiwalu rozproszonego

Lokalizacja festiwalu filmowego to ważny element jego tożsamości. Większość imprez kulturalnych odbywa się w miejscowościach turystycznych, które już są znane i przyciągają potencjalnych widzów. Dobrym przykładem są przywołane przez Elsaessera (2005, s. 83) stare uzdrowiska wypoczynkowe, m.in. Karlowe Wary czy Locarno. O miejscu organizacji decydują też aspekty polityczne (Festiwal Filmowy w Berlinie); również wiele europejskich miast, dawniej uważanych za przemysłowe, próbuje zmienić swój wizerunek i jawią się one jako „stolice kultury” (Elsaesser, 2005, s. 83–85) – za przykład może posłużyć choćby Łódź, która słynęła z przemysłu włókienniczego, ale ze względu na swoje działania związane z produkcją filmową do końca lat 80. uważana jest za przykład polskiego klastra filmowego (Czajkowska, 2019, s. 161–164). Festiwale filmowe takie jak Forum Kina Europejskiego Cinergia czy Festiwal Krytyków Sztuki Filmowej Kamera Akcja, jak również odniesienia do historii przemysłu filmowego, stanowią dziś ważny element strategii Łodzi promującej się jako miasto filmu, czyli „Łódź filmowa” (Ciszewska, 2016, s. 205–227). Dziedzictwo funkcjonującego w Łodzi Studia Małych Form Filmowych Se-Ma-For, w którym powstały autorskie animacje Daniela Szczechury, Zbigniewa Rybczyńskiego oraz seriale dla dzieci takie jak „Przygody Misia Uszatka” (1975–1987), „Mały Pingwin Pik-Pok” (1989–1992), wykorzystywane jest przez

podmioty działające w sferze kultury filmowej do budowania prestiżu i marki (Ciszewska, 2019, s. 117–131).

O!PLA stwarza paradoks, ponieważ nie wpisuje się w koncepcję przedstawioną przez Elsaessera, z drugiej strony realizuje wszystkie teorie o doborze lokalizacji. Sprzeczność ta wynika z organizacji festiwalu w kilkudziesięciu miejscach jednocześnie. Nieograniczony terytorialnie charakter festiwalu animacji ma pomóc w urzeczywistnieniu celu: dotarcia do jak najliczniejszej grupy odbiorców. Pierwsza edycja odbyła się w 21 miejscowościach. Rekordowa była 7. edycja, która pojawiła się w 105 lokacjach (tab. 1). Podczas organizacji festiwalu Kardasowi szczególnie zależy na terenach małomiasteczkowych, gdyż jak sam mówi: „w dużych miastach oferta kulturalna, festiwalowa jest bardzo bogata. Natomiast na przykład w Starych Juchach, Zdzeszulicach Dolnych czy Rzepiennikach Strzyżowskich O!PLA jest dużym wydarzeniem, ponieważ jest to jedyny festiwal w tym miejscu w ciągu roku”. Mapa przeglądu składa się przede wszystkim z małych i średnich miast oraz wsi. Miasta wojewódzkie (np. Katowice, Białystok) również biorą udział w festiwalu, lecz często nieregularnie.

Piotr Kardas próbuje zerwać z prestiżowym charakterem imprezy artystycznej, dlatego O!PLA poza tym, że odbywa się w wielu miejscowościach jednocześnie, pojawia się często w lokalizacjach niezwiązanych strictly z wyświetlaniem filmów. Ogólnopolski Festiwal Animacji odbywa się w kinach, jednak Kardas wylicza tylko ok. 15 takich instytucji. Jest to niewielka liczba, zwłaszcza że w Polsce funkcjonują 232 kina studyjne i lokalne (Lista Kin należących do Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych). Poza kinami miejscami festiwalowymi są domy i centra kultury (Kwileckie Centrum Kultury i Edukacji), galerie sztuki (FOPA w Żyrardowie), muzea (Muzeum Dobranoczek w Rzeszowie), biblioteki (Miejska Biblioteka Publiczna – Stacja Kultura w Rumii), klubokawiarnie, puby (Surowiec we Wrocławiu), księgarnie, uczelnie (Polsko-Japońska Akademia Technik Komputerowych w Warszawie), a od 7. edycji również szkoły i przedszkola (Przedszkole Miejskie nr 4 im. Misia Uszatka w Pabianicach), które chcą zrobić coś dla swojej społeczności (Archiwum O!PLA, Mapa O!PLA 2019).

Ważnym elementem w przemianach festiwalu na przestrzeni lat było wprowadzenie lokalnych, wojewódzkich koordynatorów przedsięwzięcia. Pierwszych koordynatorów powołano w 2018 roku. Za przykład mogą służyć Prostki na Mazurach, gdzie dyrektor tamtejszego domu kultury organizuje O!PLA w trzech filiach. Przedstawiciel Ogólnopolskiego Festiwalu Animacji ze Zdzeszulic Dolnych pod Bełchatowem przeprowadza konkurs w 5 miejscach. Zaangażowanie osób odpowiedzialnych za organizację inicjatywy w konkretnych lokacjach jest dużym ułatwieniem, ponieważ to koordynatorzy organizują projekcje i głosowanie, co pozwala Kardasowi dotrzeć do kolejnych miejscowości chętnych do udziału w wydarzeniu.

Warto zauważyć, że Ogólnopolski Festiwal Animacji dociera poza granice Polski. Trzecia edycja odbyła się w 59 miastach na 6 kontynentach (tab. 1). Od 1. edycji organizowane są projekcje zagraniczne – pofestiwalowe, także w miejscach egzotycznych, np.: w Bangladeszu, Indonezji, Peru czy na Filipinach.

Tabela 1

Zestawienie liczby miejscowości oraz widzów biorących udział
w Ogólnopolskim Festiwalu Animacji O!PLA

Rok edycji	Liczba miejscowości w Polsce, w których prezentowana była O!PLA	Liczba miejscowości poza Polską, w których prezentowany był program The Best of O!PLA	Liczba widzów konkursu głównego	Liczba widzów konkursu <i>Teraz dzieci mają głos!</i>
2013	21	33	879	–
2014	44	46	2 477	–
2015	51	59	4 166	5 900
2016	69	47	7 287	13 557
2017	65	9	4 714	15 314
2018	86	36	4 817	16 299
2019	105	11	4 954	16 754
2020	88	5	2 706	3 945

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych archiwalnych organizatora konkursu oraz materiałów dostępnych na stronie internetowej festiwalu <http://www.polskaanimacja.pl> [28.01.2021].

Początkowo zagraniczne seanse festiwalowe organizowano jako O!PLA Across the Borders, a obecnie funkcjonują pod nazwą The Best of O!PLA, O!PLA: Focus on Poland. Są to pokazy filmów, często w ramach innych imprez artystycznych. Piotr Kardas wyszukuje miejsca i osoby z całego świata, które byłyby zainteresowane zorganizowaniem The Best of O!PLA, czyniąc z nich podorganizatorów festiwalu. Niejednokrotnie jest to Polonia, która chce zrobić coś dla innych Polaków lub promować własną kulturę w innym państwie. W Budapeszcie i Bukareszcie za organizację takiego wydarzenia opowiada Instytut Polski. O!PLA: Focus on Poland pojawia się podczas TrickFilm w Stuttgarcie, od 2013 roku prezentujący program polskiego przedsięwzięcia w ramach swojego przeglądu. Rodzą się również zaskakujące inicjatywy osób niezwiązanych ze środowiskiem filmowym. Jedną z nich było pojawienie się polskiej animacji w Nigerii. „Podczas pobytu w Bukareszcie – wspomina Kardas – poznałem dziewczynę, która wyjeżdżała na wolontariat do Afryki. Będąc tam, napisała do mnie, że chciałaby pokazać tamtejszym dzieciom filmy. Ja zgodziłem się pomóc i ułożyłem dla niej program z animacjami bez dialogów. Tym sposobem, w małej wiosce, w małej lepiance w Środkowej Afryce była O!PLA”.

O!PLA: Focus on Poland (lub The Best od O!PLA) ma na celu promocję współczesnych polskich filmów animowanych na świecie, dlatego wydarzenia te nie przebiegają w takiej samej formule jak w Polsce, gdyż nie odbywa się plebiscyt. Niemniej zdarzyło się, że poproszono o przeprowadzenie głosowania w miejscu organizacji imprezy. Konkurs odbył się np. w Manchesterze w Wielkiej Brytanii, a nagrodzone filmy dostały symboliczne Palemki. Głosy zebrane w ramach The Best of O!PLA nie są uwzględniane w konkursie przeprowadzanym w Polsce. Wynika to z dwóch przyczyn: projekcje zagraniczne odbywają

się już po zakończeniu przeglądu w kraju, a pokazy składają się z laureatów polskiej części przeglądu lub specjalnie wyselekcjonowanych produkcji festiwalowych. Trasa poza polskimi granicami trwa cały rok. Programy w ramach The Best of O!PLA z bieżącego roku nie mogą być pokazywane, dopóki nie zostaną przyznane kolejne nagrody polskiej edycji. Wyjątkiem była pierwsza projekcja O!PLA Across the Borders w Bratysławie w kinie Inak A4, odbywająca się w tym samym czasie co finał polskiego konkursu. Piotr Kardas zastrzegł sobie, aby organizatorzy nie podawali tytułów i nazwisk autorów filmów, które zostaną zaprezentowane, by przedwcześnie nie wypłynęła informacja, kim są laureaci pierwszej edycji. Wydarzenie było promowane jako „przegląd współczesnej polskiej animacji”.

Pozyskiwanie filmów konkursowych

Marcin Adamczak (2016, s. 26) twierdzi, że „program festiwalu to wynik decyzji selekcjonerów i dyrektora danej imprezy”. W przypadku O!PLA to Piotr Kardas jest dyrektorem, selekcjonerem i programerem. Organizator, chcąc zadbać o konkurs i utrzymać jego wysoki poziom, bardzo często wysyła bezpośrednio zaproszenia do artystów, studiów produkcyjnych czy uczelni i informuje, na jakim tytule mu zależy, co zgadza się z teorią M. Adamczaka (2016, s. 27), że „festiwale rywalizują o filmy”, ponieważ obecność konkretnego tytułu, konkretnego nazwiska podnosi prestiż wydarzenia (którego to prestiżu Kardas chce uniknąć). Oczywiście, filmy konkursowe pozyskiwane są też zawsze w ramach *call for entries*; taki nabór filmów funkcjonuje na wielu festiwalach i nie stanowi żadnego wyróżnika O!PLA. Twórca wydarzenia przyjął, że zgłaszać można filmy z dwóch lat poprzedzających edycję. „Ten rok wcześniej jest dla tych, którzy nie zdążyli wysłać zgłoszenia lub mają bardzo precyzyjnie ułożoną strategię festiwalową” – podkreśla. Do konkursu ostatecznie trafia 80–100 filmów.

Program ma swoje ograniczenia czasowe. 70 minut to optymalny czas projekcji jednej kategorii, chociaż Kardas nie ukrywa, że kilkakrotnie były programy, które miały 90–100 minut. To, ile filmów trafi do przeglądu, zależy od dwóch wytycznych: pierwszą z nich jest liczba kategorii, która w danym roku występuje, drugim wyznacznikiem jest czas trwania animacji. Najwięcej produkcji może trafić do kategorii animowane fraszki, ponieważ filmy w tej grupie trwają maksymalnie półtorej minuty (w ramach kategorii bywały też prezentowane fraszki parosekundowe, np. 3-sekundowa animacja „I am” (reż. Magdalena Pilecka, 2013), w której 1 sekundę trwała czołówka, 1 sekundę – akcja i 1 sekundę – plansza końcowa).

Z roku na rok do konkursu zgłasza się coraz więcej produkcji. Na pierwszą edycję przysłano ok. 100 zgłoszeń, natomiast na ósmą edycję 246. Ostatecznie w 2020 roku do programu trafiło 101 filmów – 69 do konkursu głównego, 21 do *Teraz dzieci mają głos!* oraz 11 w ramach kategorii *Poza Polską* (tab. 2).

Zestawienie liczby filmów zakwalifikowanych oraz zgłoszonych w ramach Ogólnopolskiego Festiwalu Animacji O!PLA

Tabela 2

Rok edycji	Liczba filmów w konkursie głównym	Liczba filmów w konkursie <i>Teraz dzieci mają głos!</i>	Liczba zgłoszonych filmów
2013	60	–	103
2014	90	–	127
2015	94	19	228
2016	88	24	209
2017	95	25	196
2018	66	24	163
2019	64	16	245
2020	69	21	246

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych archiwalnych organizatora konkursu oraz materiałów dostępnych na stronie internetowej festiwalu <http://www.polskaanimacja.pl> [28.01.2021].

Struktura festiwalu

Wszystkie zgłoszone filmy muszą mieścić się w tematyce sekcji festiwalowych. Struktura kategorii i programów w przeciągu 8 edycji festiwalu ulegała zmianom. Pierwsza edycja złożona była z czterech grup: studyjnej, szkolnej, OFF&GO! oraz animowanego wideoklipu. Studyjna oznaczała filmy ze studia filmowego. Czasem jednak mylono ją z kategorią filmów studenckich (dla nich była przeznaczona kategoria szkolna), dlatego od 2020 roku wprowadzono zmienne nazwy, które bardziej oddają charakter obu programów: profesjonalna i studencka. W drugiej odsłonie inicjatywy pojawiły się animowane fraszki, w 2015 roku formanimy (animacje abstrakcyjne i eksperymentalne) oraz konkurs *Teraz dzieci mają głos!* z podziałem na program przedszkolny i wczesnoszkolny. W roku 2019 dodano sekcję wczesnoszkolną junior, prezentującą filmy autorów poniżej 15. roku życia. Są to produkcje powstałe w trakcie warsztatów, m.in. w Legnicy czy we Wrocławiu. Ponadto O!PLA posiada dwie kategorie efemeryczne, nieregularne: *Oh, people love animation* oraz *Poza Polską*. W ramach pierwszej z nich podczas projekcji można zobaczyć animacje, które wygrały więcej niż 3 nagrody publiczności na festiwalach filmowych na całym świecie. *Poza Polską* to kategoria filmów, do której może się zgłosić autor o polskich korzeniach, tworzący animację poza granicami naszego kraju. *Poza Polską* prezentowane było podczas 5. i 8. edycji O!PLA i będzie pojawiało się najprawdopodobniej w pewnych odstępach czasowych, ponieważ produkcji, które mogłyby zostać zgłoszone w jednym roku, jest niewiele. Wszystkie kategorie mają swoich patronów: profesjonalna im. Marka Serafińskiego, studencka im. Kazimierza Urbańskiego, OFF&GO! im. Feliksa Kuczkowskiego, animowany

wideoklip im. Yacha Paszkiewicza, animowane fraszki im. Andrzeja Czeczota, formanimy im. Warsztatu Formy Filmowej.

Organizatorzy lokalni festiwalu mogą zdecydować o wyborze kategorii prezentowanej w ich lokalizacji. Nie ma natomiast możliwości wyboru konkretnych filmów konkursowych. Na przykład w Łodzi prezentowany jest cały konkurs główny i *Teraz dzieci mają głos!*; w Lublinie w Kinoteatrze Projekt pokazywane są tylko kategorie profesjonalna i studencka. Zmiana ta (wybór prezentowanych kategorii) została wprowadzona po czasie. Dwie pierwsze edycje przeglądu miały bardzo rozbudowany program dodatków i jak mówi organizator: „kto chciał grać z O!PLA, zmuszony był wziąć wszystko. Z czasem zacząłem się do tego dystansować i z roku na rok malała ilość dodatków, a ja główny akcent kładłem na konkurs. Jednak nadal staram się, aby były organizowane pokazy specjalne”.

Nagroda festiwalowa – Tobołek Koziółka Matołka

Na Ogólnopolskim Festiwalu Animacji brak wyspecjalizowanego jury – najlepsze, nagrodzone filmy są wybierane przez wszystkich widzów projekcji. Z głosami widzów liczą się też inne festiwale. Na przykład Forum Kina Europejskiego Cinergia (poza werdyktem oficjalnego jury, w którego skład wchodzi twórcy filmowi) przeprowadza głosowanie publiczności na wybranych seansach. Podobnie jak podczas O!PLA, przed seansem filmowym wręczana jest widzom karta do głosowania. Nie jest to więc praktyka nietypowa, nieuwzględniana na innych wydarzeniach. Jednakże podczas O!PLA jest to jedyna forma głosowania, co podkreśla, że festiwal nastawiony jest na promocję animacji wśród widza „niefestiwalowego”. Zresztą, takie czynności – głosowanie społeczności – z pewnością działają zachęcająco, jest to bowiem szansa odbiorcy na bycie wysłuchanym: co właśnie jemu się podoba. Ponadto jest to pewnego rodzaju *feedback* dla autorów, którzy mają szansę dowiedzieć się, jakiego rodzaju animacje interesują Polaków.

Nagrodą przyznaną podczas festiwalu jest Koziółek Matołek, a dokładniej jego Tobołek: brązowy, srebrny i złoty. Z uwagi na fakt, że *Koziółki* wręczane są podczas festiwalu Ale Kino! w Poznaniu, zdecydowano, że Polska Animacja będzie przyznawać Tobołki. Postać Koziółka Matołka idealnie wpisała się w niejako „wędrowny” charakter O!PLA. Ten bohater to „celebryta” polskiej animacji, jest rozpoznawalny i od razu kojarzy się z wędrownką. Specjalnie dla festiwalu figurki Koziółka Matołka wykonuje ręcznie firma Tissotoys. Podczas kilku pierwszych edycji poza Tobołkiem wręczane były książki i płyty DVD, pozyskiwane m.in. z Wydawnictwa Łódzkiej Szkoły Filmowej czy z Narodowego Instytutu Audiowizualnego.

Podczas Festiwalu O! Polskiej Animacji nie ma nagród finansowych, ale wybrane filmy zapraszane są do udziału w zaprzyjaźnionych inicjatywach festiwalowych. I tak: Festiwal Kocham Dziwne Kino wybiera najdziwniejszą

animację; Animocje zaprasza wybrany wideoklip; Opolskie Lamy typują spośród filmów w kategorii studenckiej. Nagrody Niezależnego Kina im. Jana Machulskiego wskazują faworyta wśród trzech kategorii: profesjonalnej, studenckiej i OFF&GO. OKFA w Koninie zaprasza zwycięzcę kategorii OFF&GO. Euroshorts do swojej kategorii eksperymentalnej wybiera jedną z formaników. W kilku z poprzednich edycji zdarzyło się, że festiwal ze Skopje w Macedonii wyróżnił laureata kategorii studyjnej (teraz profesjonalnej). Dwukrotnie wybrane filmy zostały zaproszone na festiwal w Rzymie. Animacjom, które dostały się z O!PLA do wyżej wymienionych przeglądów, udało się zdobyć uznanie. Były to m.in. *Niebieski pokój* (reż. Tomasz Śliwiński, 2014) z nagrodą główną na Opolskich Lamach czy *Faust* (reż. Marianna Atlas, 2019) z nagrodą publiczności podczas Kocham Dziwne Kino w Pabianicach.

Co roku przyznawany jest również tytuł honorowego obywatela animacji „Krainy Nieograniczonych Możliwości”. Kolejno laureatami byli: Witold Giersz, Daniel Szczechura, Tadeusz Wilkosz, Leszek Gałysz, Marek Serafiński, Jan Yach Paszkiewicz, Józef Robakowski i po raz pierwszy podczas 8. edycji kobieta – Ewa Sobolewska – ceniona szefowa poznańskiego studia animacji oraz producentka. Ponadto nagrody wręczane są przedstawicielom różnych inicjatyw, szkół lub festiwali (np. Animocje nagrodzono z okazji jubileuszu dziesięciolecia). Dodatkowo od 5. edycji współpracownikom i organizatorom lokalnym festiwalu przyznawane są Siedzące Koziółki za 5 lat z O!PLA. Laureaci konkursów mają także zaszczyt projektować plakaty firmujące kolejną edycję festiwalu.

Piotr Kardas wielokrotnie podkreślał, że nie chce, by jego festiwal miał elitarny charakter, by był postrzegany jako wydarzenie prestiżowe. Mimo to wprowadza podczas imprezy artystycznej system nagradzania, głosowania i jury. Marcin Adamczak (2016, s. 23–25) w tekście *Institucja festiwalu filmowego w ekonomii kina*, powołując się na Thomasa Elsaessera, przytacza metaforę festiwalu: jako wydarzenia sportowego i rytuału religijnego. Mają one związek z nagrodami festiwalowymi, które nadają prestiż – nie tylko wydarzeniu, ale także artyście i jego dziełu. Sprzężony system nagroda-festiwal zapewni szerszą promocję i dystrybucję konkretnego utworu filmowego. Założenia Piotra Kardasa o wyzbyciu się prestiżowego charakteru festiwalu animacji nie idą zatem w parze z realnymi działaniami. Przeczy im mnogość przyznawanych podczas O!PLA nagród i wyróżnień. Festiwal stanowi rodzaj igrzysk sportowych opisywanych przez Adamczaka (2016, s. 23–25). Zgłaszane filmy zawsze stają się dla siebie konkurentami, ogłoszenie wyników okazuje się momentem wzniosłej celebracji podczas wielkiego finału O!PLA, a zdobywcy nagród i ich filmy podlegają „konsekracji”, „w wyniku której młody, szerzej nieznaną reżyser po zdobyciu festiwalowych laurów stać się może jednym z »najważniejszych współczesnych twórców«”. Z drugiej strony, w przypadku O!PLA, nie można odbierać jednoznacznie systemu nagradzania jako czynności nadającej prestiż, bowiem mechanizm wybierania nagradzanych animacji podczas Festiwalu O! Polskiej Animacji wpisuje się w założenie Piotra Kardasa o konfrontacji i odnowieniu relacji widza z filmem animowanym i jego autorem. Odejście od przyznawania nagród przez wyspecjalizowane, profesjonalne jury, które wpływa na renomę

wydarzenia i zapewnia mu estymę, pozwala organizatorowi popularyzować Ogólnopolski Festiwal Animacji jako wydarzenie alternatywne, którego założeniem nie jest budowanie prestiżu, ale bliskości między odbiorcą a dziełem i twórcą, dzięki przekazaniu uczestnikom możliwości wyboru najlepszego filmu.

Spotkania z twórcami jako element strategii programowej

Festiwale filmowe chętnie zapraszają na swoje wydarzenia gości, twórców filmów prezentowanych w ramach programu. Projekcjom Ogólnopolskiego Festiwalu Animacji również towarzyszą spotkania z autorami. Istotne jest, że ich organizacja przebiega nieco inaczej niż na regularnych, jednomiejscowych festiwalach. Dlaczego? Piotr Kardas, rozmawiając z lokalnymi organizatorami O!PLA, zawsze informuje o możliwości zaproszenia gościa, a decyzję pozostawia koordynatorom przedsięwzięcia z konkretnej lokacji. W wielu miejscowościach mogą to być różni goście, a rozmowy z nimi nie są transmitowane w pozostałych lokacjach biorących udział w O!PLA. Jaki jest powód wyboru takiej formuły? Zaproszenie gościa wiąże się z dodatkowymi kosztami, na co nie każda miejscowość może sobie pozwolić. Pomysłodawca podkreśla: „dobrze byłoby gdyby gość miał zapewniony nocleg oraz zwrot kosztów dojazdu. Jeśli się uda zorganizować honorarium to bardzo dobrze, jednak zazwyczaj wystarczy to minimum”.

Wyjątkowa pod tym względem była 8. edycja Festiwalu O! Polskiej Animacji, mająca z konieczności charakter wirtualny. Spotkania z twórcami transmitowane były na stronie facebook'owej Polska Animacja – oficjalnym fanpage'u O!PLA. Piotr Kardas prowadził rozmowy z autorami wszystkich filmów, które można było zobaczyć podczas konkursu w 2020 roku. Internetowe spotkania dały możliwość dłuższego pochylenia się nad konkretną animacją, ale pokazały również pracę, proces twórczy i warsztat twórców. Organizator podkreśla, że ta nowa formuła rozmów być może zostanie wprowadzona podczas kolejnych edycji jako dodatek do wydarzeń stacjonarnych (Nadarzycka, Kardas, 2020, s. 78). Pandemiczna wersja festiwalu i zorganizowanie spotkań w ramach „O!PLA na żywo, ale w domu” paradoksalnie dały niecodzienną szansę widzom festiwalu – mogli uczestniczyć we wszystkich interesujących ich rozmowach. Ponadto, wykorzystanie w strukturach festiwalu elementu spotkań pozwala Kardasowi realizować założenie konfrontacji widza z dziełem filmowym oraz jego twórcą.

Przyszłość O!PLA

Od pierwszej edycji festiwalu z 2013 roku zaszło kilka zmian. Część z nich była ledwie zauważalna, a nowe podejście do wybranych kwestii organizacyjnych wpłynęło na usprawnienie działania O!PLA. Jak jawi się przyszłość tej inicjatywy?

Jak twierdzi założyciel, Ogólnopolski Festiwal Animacji będzie wciąż się zmieniał, tak jak działo się to podczas ostatnich ośmiu edycji. Kardas chciałby również przywrócić wydarzenie specjalne w postaci konferencji naukowej na temat polskiej animacji; takie konferencje odbyły się w 2014 i 2015 roku, dzięki współpracy z Kołem Naukowym Filmoznawców Uniwersytetu Łódzkiego. Założycielowi zależy, aby zwiększyć liczbę miejsc festiwalowych projekcji, a przede wszystkim organizować jeszcze więcej spotkań z twórcami. Prawdopodobnie w tym celu wykorzysta zdobyte w trakcie pandemii doświadczenie w prowadzeniu rozmów online. Pojawia się także dużo pytań o rozwój festiwalu pod względem prezentowania nowych form animacji, do których można zaliczyć VR i machinime. Piotr Kardas nie zamyka się na nowe inicjatywy, jednak czeka na ich rozwój. Organizator podkreśla, że na tę chwilę stanowcze „nie” mówi jedynie animacjom reklamowym. Dzięki rozwojowi O!PLA Kardas chciałby także, aby zainteresowanie filmem animowanym wzrastało. Także w środowisku naukowym.

Prawdopodobnie ciągłości festiwalu należy upatrywać we wspomnianych dwóch elementach festiwalu: charyzmatycznym organizatorze i *crowdfunding*u. Bez pierwszego festiwal by nie powstał i nie mógłby się tak pręźnie rozwijać. Zaanagazowanie Piotra Kardasa i chęć promocji filmu animowanego nieustannie rodzą nowe pomysły na ulepszenie imprezy kulturalnej. Ciekawym narzędziem w organizacji O!PLA może stać się także finansowanie społecznościowe, które zakłada pieniężne wsparcie publiczności. Niewątpliwie *crowdfunding* jest akcją mającą coraz szersze zastosowanie w kulturze filmowej, dającą odbiorcom poczucie indywidualnego zaangażowania w tworzenie ciekawych dla nich przedsięwzięć. Wprowadzenie takiego finansowania w ramach Festiwalu O! Polskiej Animacji być może jeszcze bardziej umocni relacje między widzem a autorem i dziełem filmowym, co jest celem wydarzenia.

Podsumowanie

„Na polskim rynku filmowym nie ma po prostu w tym momencie miejsca na krótkometrażowy film animowany, szczególnie zaś w obszarze dystrybucji kinowej” – ta myśl Krzysztofa Jajki (2017, s. 375) wydaje się nadal aktualna. Jednak Piotr Kardas w postaci O!PLA stworzył polskiemu filmowi animowanemu alternatywny kanał dystrybucyjny, jakim jest obieg festiwalowy. Na podkreślenie zasługuje fakt, że organizator nie ograniczył swojego wydarzenia do jednego miejsca, tym samym zwiększając dostępność festiwalowych filmów animowanych. Kardas wyświetla filmy w całej Polsce, dając możliwość ich obejrzenia szerokiej publiczności, popularyzując animację. Warto zwrócić uwagę, że Polska Animacja niejako wykształciła własne metody organizacji festiwalu, które nie pokrywają się z najczęściej opisywanymi czy popularnymi mechanizmami. Przykładem może być opisana przeze mnie niezależność finansowa i bazowanie na środkach własnych – organizatora i podorganizatorów.

Cechą wyróżniającą jest również dostępność festiwalu, który pojawia się na terenie całej Polski w okresie wiosennym, dając możliwość uczestnictwa i głosowania w konkursie filmów animowanych każdemu zainteresowanemu. Tym samym Ogólnopolski Festiwal Animacji pozwala wielu odbiorcom form audiowizualnych zapoznać się ze współczesnym, polskim filmem animowanym, który dystrybucję zawdzięcza głównie obiegowi festiwalowemu. Interesujące jest to, że O!PLA próbuje zerwać z charakterem prestiżowego wydarzenia filmowego, nie oferuje karnetów w przedsprzedaży, wejściówek branżowych, a zarazem stara się budować swoją renomę na podstawie przyznawanych nagród. Polska Animacja zaprasza wszystkich do obejrzenia i poznania tego, co aktualne na polskim rynku animacji, dodatkowo zapewniając rozrywkę w postaci plebiscytu i spotkań z autorami filmów.

Warunki organizacji Festiwalu O! Polskiej Animacji opisane w tym artykule nie są reprezentatywne dla wszystkich festiwali animacji – wręcz przeciwnie – rozproszona formuła festiwalu i społeczny model finansowania pozwalają mówić o O!PLA jako przedsięwzięciu unikatowym, ale nie prestiżowym, a festiwal nie spełnia wszystkich umownych warunków funkcjonowania festiwali filmowych na świecie. Pytaniem pozostaje: czy zaproponowana struktura organizacyjna, zakładająca nieustanne i nieumotywowane finansowo zaangażowanie głównego pomysłodawcy i organizatora, okaże się trwała i O!PLA będzie ożywiać świat animacji w kolejnych latach?

Bibliografia

- Adamczak, Marcin (2016). Instytucja festiwalu filmowego w ekonomii kina. *Panoptikum*, 16, 20–37.
- Brzozowska, Blanka (2014). Crowdfunding. Nowe perspektywy produkcji i promocji filmowej. *Kwartalnik Filmowy*, 85, 183–193.
- Ciszewska, Ewa (2016). Postfilmowa Łódź i spojrzenie turysty. Sposoby wykorzystywania filmowych walorów miasta w przedsięwzięciach biznesowych i niekomercyjnych. *Panoptikum*, 16, 205–227.
- Ciszewska, Ewa (2019). Who Benefits from the Past? The Process of Cultural Heritage Management in the Field of Animation in Poland (The Case of the Se-Ma-For Film Studio in Łódź). *Animation. An interdisciplinary journal*, 14(1), 17–131. doi: 10.1177/1746847719857837.
- Czajkowska, Monika (2019). (Nie)obecność klastrow filmowych w Polsce. W: Majer, Artur i Szczepański, Tadeusz (red.). *Kultura produkcji filmowej: teorie, badania, praktyki*. Łódź: Wydawnictwo PWSFTviT, 157–174.
- Edera, Bruno (1997). Animation Festivals: A Brief History. *Animation Word Magazine*, [online]. awn.com. Access: <https://www.awn.com/mag/issue1.10/articles/edera.eng1.10.html> [17.09.2020].
- Elsaesser, Thomas (2005). Film Festival Networks: the New Topographies of Cinema in Europe. W: Elsaesser, Thomas. *European Cinema. Face to Face with Hollywood*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Giżycki, Marcin (2016). Co czyni dzisiejsze festiwale animacji tak odmiennymi, tak pociągającymi?. W: Giżycki, Marcin i Trwoga, Adam (red.). *Magia Animacji: z archiwum Animatora*. Warszawa: Wydawnictwo PJATK, 15–22.
- Jajko, Krzysztof (2017). W stronę festiwalu bez granic. Modele rozpowszechniania polskiego filmu animowanego w XXI wieku. W: Kozubek, Małgorzata i Szczepański, Tadeusz (red.). *Polska animacja w XXI wieku*. Łódź: Wydawnictwo PWSFTviT, 369–396.
- Nadarzycka, Oliwia (2020). Festiwal na wynos, studio w domu. Rozmowa z Piotrem Kardasem. *Kalejdoskop*, 11, 77–79.

Pietraszko, Anna i Wittels, Karol (2018). *Festiwal filmowe w Polsce. Raport*, [online]. obserwatorium.org.pl. Dostęp: <http://www.obserwatorium.org.pl/2018/01/31/raport-z-badania-festiwal-filmowych-w-polsce/> [17.09.2020].

Streszczenie

Ogólnopolski Festiwal Animacji O!PLA organizowany od 2013 roku jest jednym z najbardziej rozpoznawalnych wydarzeń w Polsce z obszaru animacji, jednak do tej pory jego fenomen nie został opisany. Na przestrzeni 8 lat można zaobserwować szybki rozrost i wykreowanie marki, jaką jest O!PLA. Pierwszy festiwal odbył się w 21 miejscowościach, powoli dołączając z każdym rokiem kolejne, aby w 2019 roku pobić rekord i zorganizować projekcję w 105 miejscowościach. Celem tekstu zatytułowanego „Metody organizacji festiwalu filmu animowanego w Polsce. Studium przypadku Ogólnopolskiego Festiwalu Animacji O!PLA” jest wskazanie warunków organizacji festiwalu filmowego skupionego na dystrybucji polskiej animacji. Charakterystyczne sposoby zostaną przedstawione na podstawie historii festiwalu – od 1. edycji w 2013 roku, do edycji online w 2020. Jako metodę badawczą zastosowano wywiad z Piotrem Kardasem – twórcą O!PLA.

Methods of organizing animated film festivals in Poland. A case study of the Polish Animation Festival O!PLA

Summary

Although the O!PLA Polish Animation Festival, organised since 2013, is one of the most recognisable events in Poland in the area of animation, the phenomenon has not yet been analysed. The past eight years have seen the rapid growth and formation of the brand of O!PLA. The first festival took place in 21 locations, slowly adding another location each year, to break the record in 2019 and organise a projection in 105 locations. The aim of the text entitled “Methods of organising animation film festivals in Poland. A case study of the O!PLA Polish Animation Festival” serves to indicate the methods of organising a film festival focused on distributing Polish animation. The characteristic ways will be presented based on the history of the festival – from the first edition in 2013 to the online edition in 2020. An interview with Piotr Kardas – the founder of O!PLA – was used as the research method.

